

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктора юридичних наук, професора ГУЛАК Олени Василівни на дисертацію ЛУЧКО Ірини Володимирівни на тему: «Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Належний рівень забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду постає проблематикою, яка вже тривалий час викликає значні обговорення як у колі фахівців, так і серед громадськості, набуваючи час від часу широкого суспільного резонансу. Недаремно, протягом останніх років власне ця сфера суспільних відносин зазнавала суттєвого інституційного реформування, яке, щоправда, з-поміж значних переваг, для означеної сфери у цілому, має і суттєві негативні наслідки, що потребують професійного аналізу та відповідного практичного реагування. Власне цими обставинами обумовлена актуальність дослідження.

В умовах сучасної євроінтеграції України, розвитку інститутів громадянського суспільства, боротьби з російськими окупантами, відповідними безпековими ризиками, все ще триваючої адміністративної реформи, екологічних проблем в сучасній Україні, впровадження принципів сталого розвитку, розбудови інформаційного суспільства та електронного урядування, важливого значення набуває ефективне забезпечення правових засад у контексті належного рівня реалізації державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, що по суті є відповідальним за безпекову компоненту базової потреби людини – потреби у продовольстві, а сьогодні, що особливо актуально, – у безпечності, зокрема, тваринницької продукції.

В контексті означеного цілком слушною є думка дисертантки, що важливість і непересічне значення державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю зростають у сучасних умовах виникнення нових зоонозів та загроз поширення епізоотій, посилені погіршенням загального санітарного стану, зумовленого війною. З цього погляду обрана тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною, нагальність проведення якого підвищується відсутністю комплексних наукових досліджень за цією темою (с. 19).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається з анотації, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені авторкою. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел, вітчизняного та міжнародного законодавства,

статистичних матеріалів. У роботі дисертантка посилається на доволі значний перелік літератури, позаяк список використаних джерел налічує 302 найменування.

Дисертантка ґрунтовно підійшла до історіографії дослідження. Заслуговує схвалення блоковий аналіз доробку науковців, праці яких постали загальною методологічною основою дисертаційного дослідження, а саме, окреме представлення наукових здобутків: 1) вчених-юристів у галузях аграрного, екологічного та природоресурсного права; 2) фахівців з адміністративного права; 3) у питаннях розмежування контрольних-наглядових функцій – науковців з державного управління; 4) фахівців із загальної теорії права; 5) фахівців, які досліджували окремі питання приватно-правових аспектів та порівняльно-правових особливостей проблематики дослідження. Все це свідчить про комплексний підхід та глибокий науковий аналіз опрацьовуваних питань.

Комплексний підхід до розкриття проблематики забезпечив високий рівень наукової новизни отриманих результатів, теорія права вміло поєднана з практикою діяльності суб'єктів, які власне і реалізують державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам, що ставляться до такого виду досліджень. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим в юридичній науці України дослідженням правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. В результаті наукового дослідження сформульовано низку наукових положень і висновків, які запропоновані особисто здобувачкою й характеризуються науковою новизною, мають важливе практичне й теоретичне значення.

Окремої уваги, зокрема, заслуговують пункти новизни, які виносяться на захист: а саме: – авторкою розроблено універсальну критеріальну контрольну-наглядову матрицю, за основу якої взято функціональний, телеологічний, темпоральний та субординаційний критерії: за функціональним критерієм нагляд – це спостереження, тобто пасивний тип поведінки, тоді як контроль – перевірка, яка є проявом активних дій; за телеологічним критерієм метою нагляду є запобігання правопорушенням, а контролю – усунення наслідків порушень; за темпоральним критерієм нагляд здійснюється систематично, тобто постійно, а контроль «включається» в дію лише після здійснення і виявлення факту відповідного правопорушення; за субординаційним критерієм нагляд належить до компетенції органів, які не втручаються в діяльність піднаглядних осіб, не визначають винних і не притягують їх до відповідальності, тоді як контрольні органи щодо підконтрольних осіб чинять навпаки.

Повнота викладення основних результатів дисертації в наукових виданнях. Дисертаційне дослідження виконано авторкою самостійно із використанням значної історіографічної та джерельної бази. Праця є системною, комплексною та логічно сформованою. Положення, висновки та пропозиції – обґрунтовані на основі особистих досліджень та практичної діяльності авторки.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 11 наукових працях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України та 8 тез наукових доповідей. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційного дослідження.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці.

Отримані результати дисертаційного дослідження Лучко Ірини Володимирівни на тему: «Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду» можуть бути рекомендовані: у науково-дослідній сфері – для подальших наукових розробках актуальних розвитку аграрного, ветеринарного, фауністичного та адміністративного права; у нормотворчій діяльності – при вдосконаленні сучасного законодавства, зокрема розробленні змін і доповнень до нормативно-правових актів, що визначають систему державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду та правові основи її функціонування; у правозастосовній діяльності – для уніфікації практики реалізації норм чинного законодавства у сфері державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду; у навчальному процесі – при підготовці навчальних посібників, підручників та навчально-методичних матеріалів, а також при викладанні навчальних дисциплін «Аграрне право», «Ветеринарне право», «Екологічне право», «Фауністичне право», «Адміністративне право»; у виховному процесі – для формування у студентів усталеної моделі поведінки, спрямованої на запобігання правопорушенням, зокрема в області дотримання ветеринарно-санітарних вимог.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні І. В. Лучко на тему: «Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення:

1. Авторка на с. 19 зазначає, що: «не зважаючи на запроваджені сучасним витком *адміністративної реформи суттєві децентралізаційні* зрушення практично на всіх щаблях *державного управління*, є певні «безпекові» сфери суспільних відносин, контрольні функції у яких безальтернативно мають залишатися у компетенції *державних органів*». Водночас, сама суть означених *децентралізаційних* зрушень у межах *адміністративної реформи* передбачає власне акцент *не на реалізації «державного управління»*, а розширення такого розуміння основної функції держави власне у межах *публічного управління*, де одним

з основних суб'єктів такої діяльності постають, окрім вказаних державних органів, і (та й насамперед) органи місцевого самоврядування. Означене ніяк не заперечує тезу дисертантки щодо безальтернативної доцільності концентрації контрольних функцій у відношенні «безпекових складових» суспільних відносин власне у компетенції *державних органів*, що не викликає ніяких сумнівів, не зважаючи на суттєву і беззаперечну роль органів місцевого самоврядування у подібних заходах у цілому, що яскраво продемонструвала згуртованість територіальних громад проти масштабної військової агресії РФ. Загалом, вживання повсякчас терміну «державне управління» в межах дисертаційного дослідження зі спеціальності «Право» вважаємо не зовсім коректним, позаяк наразі у межах правової науки та відповідних норм застосовується термін «публічне управління», яке більш коректно відображає суть таких «децентралізаційних зрушень».

2. В межах новизни (с. 24), висновків (с. 168) і аналізу рівня правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на сучасному етапі, дисертанткою встановлено значні прогалини на рівні міністерського та відомчого регулювання. Цілком підтримуючи аргументацію і відповідний висновок, зауважимо, що більш юридично коректним є застосування терміну «*на рівні центральних органів виконавчої влади*» замість «*міністерського та відомчого*», зважаючи на відповідний категоріальний апарат, що використовується в чинних нормативно-правових актах, зокрема, Законі України «Про центральні органи виконавчої влади» та відповідних постановках Кабінету Міністрів України.

3. Останнім завданням, сформованим у межах дисертаційного дослідження (с. 20) дисертантка означає власне потребу у розкритті «*механізму державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду під час полювання*». Зважаючи на те, що дисертаційне дослідження виконане у межах правової науки, доречніше було б це завдання сформулювати наступним чином: «розкрити *правовий* механізм державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду під час полювання». Тим паче, що у межах дослідження і формулюючи відповідні висновки, авторкою застосовано саме таку мовну конструкцію.

4. Дисертантка, як на сторінках наукового доробку, так і безпосередньо, формулюючи відповідні висновки (с. 161) зазначає про поступовий пріоритет і перевагу саме державного ветеринарно-санітарного контролю над наглядом (що є цілком, на нашу точку зору, вірним) у межах і нормативного забезпечення відповідної діяльності. Втім, чинні вітчизняні норми не є яскравим тому підтвердженням, позаяк використовують іншу правову конструкцію, що можемо спостерігати аналізуючи функції і завдання Держпродспоживслужби, виходячи з Положення про цю службу і навіть самої назви Закону України «Про основні засади *нагляду (контролю)* у сфері господарської діяльності». До того ж, у межах дисертаційного дослідження, відсутня власна позиція авторки щодо означеного.

5. Не вистачило, на наш погляд, і аналізу доцільності надання статусу Держпродпотребслужбі України саме як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, і власне визначення назви цього органу як «служби», а не «інспекції», не зважаючи на те, що більшість завдань, покладених на цей орган мають контрольно-наглядний характер і відповідне нормативне представлення, на противагу, «державній службі» – як центральному органу виконавчої влади, основні функції якого пов'язані саме з наданням адміністративних послуг, що до речі, в аспекті колізійності, притаманне й іншим державним органам на центральному рівні.

Водночас, викладенні зауваження мають суто дискусійний характер і не впливають на позитивну оцінку дисертації. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю окреслених у дисертації питань і свідчать про творчий характер роботи та спроби вирішення теоретично складних і практично важливих проблем, що мають значення для юридичної науки.

Загальний висновок. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладені в опублікованих здобувачкою наукових публікаціях. У дисертаційному дослідженні І. В. Лучко відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертація на тему: «Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Лучко Ірина Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Професор кафедри адміністративного
та фінансового права
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук, професор**

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Олена Гулак", written over the official stamp.

Олена ГУЛАК